

Қазақстан аумағындағы халал туризм деңгейі бойынша сауалнамаға қатысушы адамдардың 57,1% - бейтарапты көзқарасты таңдады, 25,75%- қанағаттанбаймыз деген жауапты белгіледі және қалған 17,1% - қанағаттанарлық деген жауапты таңдады.

Үлкен мәселелердің бірі, әрине, халал сертификатталған тағам мәзірінің болмауы, қоспалар мен тамақтың таза болуы. Инфрақұрылым, қонақүйлердегі ұсынылатын қызметтердің деңгейінің төмен болуы. Үлкен орталықтарда, мейрамханаларда, жұмыс орындарында намаз оқитын орындардың болуы.

Қазақстан бірегей мәдени және тарихи мұраға ие, бұл оны Ислам құндылықтарымен үйлесімділік іздейтін мұсылман туристері үшін тартымды етеді. Қазақстандағы халал туризм саласының болашағы тек экономикалық өсуге ғана емес, сонымен қатар мұсылман саяхатшылары үшін бірегей және тартымды бағыт ретінде елдің имиджін нығайтуға да ықпал ете алады.

Әдебиеттер

1. «Muslim.kz» - духовно-просветительский портал, [Электр.ресурс] – URL: <https://interesnoe.me/view/content/upd/24431386>
2. «Казахстанская правда» ресми сайты, [Электр.ресурс] – URL: <https://kazpravda.kz/n/kazahstan-voshel-v-top-20-stran-udobnyh-dlya-halal-turizma/>

Казгельдинова Б.А., 2 курс (Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші – э.ғ.к., профессор Мамраева Д.Г.

ЖАСТАР ТУРИЗМІ: ДАМУ ФАКТОРЛАРЫ

Жастар туризмі - әлеуметтік-экономикалық әлеуеті жоғары қарқынды дамып келе жатқан туризм секторы. UNWTO (2008) мәліметтері бойынша 15 пен 29 жас аралығындағы жас ұрпақ жастар туризмі санатына жатады. Жастар туризмінен түсетін әлемдік кірістер 2020 жылға дейін тұрақты түрде өсіп, 2019 жылы шамамен 330 млрд АҚШ долларын құрады[1].

Жастар туризмінің жас ұрпақтың рухани-адамгершілік және мәдени-білім беру тәрбиесіне оң әсері туризмнің әлеуметтік рөлін толық ашады. Саяхат жастарда патриоттық сезімдер мен Отанға деген сүйіспеншілікті қалыптастыруға, қоршаған шындықты білу қажеттіліктерін қанағаттандыруға және белсенді ойын-сауыққа, жан-жақты денешынықтыруға ықпал етеді. Туризм арқылы жастар саясатының алдында тұрған және елдің маңызды стратегиялық ресурсы ретінде жастардың адами капиталын дамытуға байланысты көптеген міндеттерді шешуге болады.

Қазақстан - туристік потенциалы бай мемлекет. Соның ішінде, жастар туризмін дамыту, жалпы туризмнің дамуына үлкен үлесін қосатын еді деп болжам жасай аламыз. Соңғы 5 жылда, жастардың саны едәуір өскенін байқауға болады (1-сурет).

Қазақстан Республикасы жастарының саны						
	адам, жылдың басына					
	2018	2019	2020	2021	2022 ²⁾	2023 ³⁾
Барлық халық						
Қазақстан Республикасы	3 900 900	3 830 526	3 765 383	3 739 883	3 833 435	5 726 629

1-сурет. Қазақстан Республикасы жастарының саны

Ішкі жастар туризмінің дамуына келесі факторлар әсер етеді:

- жастар саны,
- жастардың орташа жалақысы,
- әлеуметтік саясатқа мемлекеттік шығыстардың көлемі.

Маңызды емес факторларға мыналар жатады:

- жастар саясатына мемлекеттік шығыстардың көлемі,
- жастар туристік өніміне баға деңгейі,
- мамандандырылған орналастыру құралдарындағы орындар саны,
- көрсету объектілерінің саны,
- күндізгі бөлімде оқитын студенттер саны[2].

Қазіргі уақытта жастар туризмін дамытудың маңызды факторы теріс экономикалық, саяси және табиғи шектеулерге байланысты туристік ағындарды сыртқы бағыттардан ішкі бағыттарға қайта бағдарлау болып табылады.

Жастар саны жастар туризмі нарығындағы әлеуетті тұтынушылардың жалпы көлемін анықтайды, бұл туристік қызметтерге сұраныс пен ұсыныстың динамикасына әсер етеді. Жастардың орташа жалақысы олардың сатып алу қабілетін көрсетеді. Жалақыдан басқа, жастар ата-аналарынан ақшалай көмек ала алады. Дегенмен, жалақы осы санаттағы халықтың негізгі табыс көзі болып табылады. Жалпы әлеуметтік саясатқа және атап айтқанда жастар саясатына мемлекетті қшығыстардың көлемі жастардың әл-ауқатының жалпы деңгейін айқындайды, бұл өз кезегінде жастардың туризмге тартылуына оң немесе теріс әсер етеді.

Жастар туризмін дамытудың маңызды факторы мамандандырылған орналастыру құралдарын тарату болып табылады. Мұндай орналастыру құралдарына, ең алдымен, жастарға бюджеттік демалыс беретіндер жатады: хостелдер, кемпингтер, шатырлы лагерьлер. Хостелдер желісінің ұлғаюы жас туристердің ағынын ынталандыратыны бірнеше рет дәлелденді [3].

Қазақстанда күндізгі бөлімде оқитын студенттердің саны жастар туризмі секторының дамуына тікелей әсер етеді. Студент студенттік билет беретін түрлі жеңілдіктер мен жеңілдіктерді қолдана отырып, туризмге белсенді қатысады. Студенттер білім беру алмасуларына қатысуға құқылы, тілдік курстарға оңай қол жеткізе алады, басқа қалалардағы кітапханалар мен мұрағаттарға жиі баруды қажет етеді. Студенттер білім беру туризмінің негізгі қатысушылары болып табылады.

Халықтың физикалық және психикалық денсаулығы қоғамның экономикалық және саяси өмірінің өте маңызды элементі болып табылады. Салауатты қоғамда өмірдің барлық салалары өркендейді: мәдениет, білім, ғылым, денсаулық және т.б. Мемлекеттің маңызды функцияларының бірі-өскелең ұрпақтың денсаулығына қамқорлық жасау.

Демалысты ұтымды ұйымдастыруда және олардың физикалық және рухани мүмкіндіктерін кеңейтуде көрінетін туризмнің әлеуметтік әсері ерекше маңызды. Жастар туризмі әлеуметтік туризмнің түрі болып табылады. Балалар мен жастар туризмі – жас ұрпақ үшін демалыс пен жұмыспен қамтудың ең тиімді түрі.

Жастар туризмінің арқасында мемлекеттің келесі күрделі міндеттері шешілуде:

- жас ұрпақты патриоттық тәрбиелеу және азаматтық бірегейлікті қалыптастыру;
- этносаралық толеранттылықты тәрбиелеу;
- әлеуметтік бейімделу;
- студенттердің физикалық және рухани дамуы;
- балаларға арналған мерекелер мен демалыстарды ұйымдастыру;
- салауатты өмір салтын қалыптастыру;
- балаларға қосымша білім беру.

Жастар туризмі жан-жақты білімді және патриоттық көзқарастағы жастарды тәрбиелеудің қуатты құралы болып табылады. Туризмнің бұл секторы жас адамның жеке басының үйлесімді дамуына ықпал етеді. Ежелгі заманнан бері туризм жас ұрпақты оқыту мен әлеуметтендірудің ажырамас элементі болып саналды.

Жастар туризмі жастар, туристік, білім беру, спорттық, мәдени саясаттың синтезі болып табылады, сонымен қатар экономикалық, білім беру және рухани-адамгершілік мақсаттарды біріктіреді, бұл туризмнің осы секторын жан-жақты зерттеу қажеттілігін түсіндіреді.

Әдебиеттер

1. Дүниежүзілік туризм ұйымының ресми сайты <https://www.unwto.org/>
2. Горбатов С.А., Факторы развития молодежного туризма // Вестник академи знаний (научный журнал) № 49(2) - 2022 – С.79.
3. Поведение молодых туристов и адаптация туристского предложения / Горный Полнос, 2019. – [Электронныйресурс]. – Режимдоступа: https://pro.auvergnerhonealpes-tourisme.com/wpcontent/uploads/2021/01/Referentiel_Tourisme-des-jeunes.pdf (датаобращения: 16.03.2022).
4. Хамина Н.В. Молодежный туризм: анализ результатов исследования[Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/molodezhnyy-turizm-analiz-rezultatov-issledovaniya/viewer>

Қамидолла Г.Қ., 4 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші – э.ғ.м., аға оқытушы Айғожин Б.Е.

ӘЛЕМ МЕН ҚАЗАҚСТАННЫҢ КОНТЕЙНЕРЛІК ТАСЫМАЛДАРЫН ТАЛДАУ

Контейнерлік тасымалдау - бұл жүктерді арнайы металл контейнерлерде-контейнерлерде жеткізу. Мұндай контейнерлерді кез-келген жүк көлігімен жеткізуге болады: ұшақ, пойыз, автомобиль немесе кеме.

Жүк контейнерінің көлемі әдетте 20, 40 немесе 45 фут. Сыйымдылықтың оңтайлы мөлшері жүктің өлшемдеріне қарай таңдалады.

Контейнерлерді тиеу, сұрыптау, уақытша сақтау және түсіру мамандандырылған қойма - контейнерлік терминалда жүзеге асырылады.

Әлем бойынша 2020 жыл тарихтағы ең жақсы контейнерлік желілердің бірі болды. Blue Alpha Capital бағалауы бойынша, ең ірі желілік операторлардың, соның ішінде есеп бермейтін компаниялардың таза кірісі 2020 жылдың қорытындысы бойынша сек 15,8 млрд құрады, бұл сектордың алдыңғы бес жылдағы жиынтық пайдасынан екі есе көп (шамамен 7 7 млрд)[1].

Жаһандық контейнерлік тасымалдардың өсу қарқыны бірнеше рет әлемдік экономика мен сауданың өсу қарқынынан асып түседі.

1-сурет. Әлемдік экономиканың, сауданың және контейнерлік тасымалдау, 2012 – 2024 жж[4]

Қазақстан деңгейі бойынша дамыған елдерден айтарлықтай артта қалып отыр, контейнерлеу-жүктерді тасымалдаудың неғұрлым тиімді және үнемді тәсілі.

Контейнерлік тасымалдаудың артықшылықтары:

- Жүктерді ауыстырып тиеудің жоғары жылдамдығы көліктің бір түрінен екіншісіне
- Жүктердің жоғары сақталуы
- Арзан тасымалдау, оның ішінде күрделі ауыстырып тиеудің ерекшеліктері және қайта пісіру